

Waarom Europees privaatrecht?

Citation for published version (APA):

Smits, J. M. (2000). Waarom Europees privaatrecht? *Jubileumalmanak Juridische Faculteitsvereniging Ouranos*, 10, 5-6.

Document status and date:

Published: 01/01/2000

Document Version:

Publisher's PDF, also known as Version of record

Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

www.umlib.nl/taverne-license

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

repository@maastrichtuniversity.nl

providing details and we will investigate your claim.

Deze bijdrage verscheen in:
Info Infact; Kwartaalblad JFV Ouranos 10 (2000), p. 5-6.

Waarom Europees privaatrecht?

Jan Smits

De Maastrichtse rechtenopleiding is reeds een van de meest rechtsvergelijkend georiënteerde van Nederland. In veel Nederlandsrechtelijke blokken wordt aandacht besteed aan buitenlands recht; voor de European Law School en het Magister Iuris Communis-programma is aandacht voor rechtsvergelijking zelfs een van de *raisons d'être* van de studie zelve. Ter versterking van onderwijs en onderzoek in de rechtsvergelijking kent onze Faculteit sinds kort een hoogleraar Europees privaatrecht die in het navolgende uiteenzet wat het grote belang is van zijn vakgebied.

Een ontplloffende colafles, een via de Wehkamp-gids bestelde bruidsjurk die niet zo sneeuwwit is als gedacht, een via *e-commerce* totstandgekomen overeenkomst die niet voldoet aan nationale vormvereisten: zie daar enkele voorbeelden van (in de toekomst) deels door Europees privaatrecht beheerste casusposities. Voor wie studeert in Maastricht is dat gesneden koek: achtereenvolgens gelden hier de (in het nationale recht geïmplementeerde) regels van de Richtlijn produktenaansprakelijkheid, van de Richtlijn inzake bescherming van consumenten bij op afstand gesloten overeenkomsten en van de (toekomstige) Richtlijn inzake de elektronische handel. Deze harmonisatie door middel van Richtlijnen is tegenwoordig waarschijnlijk het eerste waaraan men denkt bij het horen van de term 'Europees privaatrecht'. Ten onrechte! De laatste vijf á tien jaar is er in Europa namelijk een groot wetenschappelijk debat ontstaan over allerlei vragen die te maken hebben met de eenmaking van het privaatrecht van de verschillende lidstaten (het '*ius commune*-debat'). Dat debat gaat ver uit boven het vraagstuk van harmonisatie middels Richtlijnen; het heeft geleid tot een tiental nieuwe tijdschriften speciaal gewijd aan Europees privaatrecht, tot leerstoelen op dit terrein, tot een constante stroom van boeken en onderzoeksprojecten en tot het creëren van nieuwe vakken binnen het universitair curriculum. Het Europees privaatrecht is kortom een nieuwe loot aan de boom der rechtswetenschap geworden. Ik zet hier uiteen tot welke fascinerende vragen deze loot - die in de nieuwe eeuw vast zal uitgroeien tot een stevige tak - onder meer aanleiding geeft.

In de eerste plaats is er de vraag naar het *waarom*. Voor veel beoefenaars van het Europees privaatrecht staat buiten kijf dat in de toekomst in Europa een zekere mate van uniform recht moet worden bereikt. Hun inspanningen zijn ook daarop gericht. Zo zijn reeds beginselen (*Principles*) van Europees contractenrecht en van Europees trustrecht vervaardigd die als model kunnen dienen voor een toekomstig Europees Burgerlijk Wetboek. Maar waarom is unificatie van recht eigenlijk nodig? Sommige deelnemers aan het debat menen dat verscheidenheid veel mooier is en dat unificatie zal leiden tot een ongewenste 'Macdonaldisering' van het recht. Steevast wordt er dan op gewezen dat eenheid van recht nuttig is voor de handel binnen Europa, maar daartegen valt weer aan te voeren dat in het huidige Europa de handel niet zeer lijkt te worden gehinderd door de rechtsverscheidenheid. Vragen dus, maar weinig antwoorden.

Aangenomen dat unificatie nuttig is, is er in de tweede plaats de vraag naar de *mogelijkheid* daarvan: is eenwording van privaatrecht wel denkbaar? Ook die vraag is betwist, met name vanwege de soms als 'onoverbrugbaar' gekenschetste dichotomie van *civil law* en *common law*. Het Engelse recht zou door zijn casusgerichtheid, zijn precedentenstelsel, zijn

andere *mentalité* te zeer verschillen van het continentale recht om daarmee tot eenheid te geraken. Of dit echt zo is, vergt veel meer onderzoek dan tot op heden door rechtsvergelijkers is gedaan.

In de derde plaats stelt de wetenschap van het Europees privaatrecht de *methoden* van unificatie aan de orde. Dient een Europees Burgerlijk Wetboek op Napoleontische wijze (bij verdrag of Verordening) te worden *opgelegd* aan de lidstaten of is unificatie *van onderop* een betere weg? In het laatste geval zouden rechters bijvoorbeeld rechtsvergelijkende inspiratie kunnen opdoen door niet enkel naar hun eigen recht te kijken maar ook naar het recht van andere landen om daaraan oplossingen te ontleen. Ook zou het rechtenonderwijs een belangrijke rol kunnen vervullen. Een tussenweg is het maken van *Principles* bij wijze van *restatement* naar Amerikaans model. De rechtswetenschap kan ook veel voorbereidend werk verrichten door de oplossingen in de diverse landen met elkaar te vergelijken. Dit alles geschiedt reeds, maar er is groot debat over de reikwijdte van een en ander. Zo worden de *Principles of European Contract Law*, opgesteld door de Commissie Lando en met als doel om de *common core* van het Europees contractenrecht te vinden, door de Duitser Von Bar gezien als een voorloper voor een Europese codificatie maar door de Engelse jurist Goode hoogstens als een tekst die als algemene voorwaarden kan worden toegevoegd aan contracten. *Embarras de discussion?*

Deze - onvolledige - greep uit onderwerpen waarmee het Europees privaatrecht zich bezighoudt geeft slechts een indruk van de vele vragen. Het bijzonder leuke van deze vragen is dat - anders dan omtrent de vragen van het nationaal privaatrecht - een daadwerkelijke consensus zich nog op geen enkel punt heeft afgetekend: dat maakt het debat open en wetenschappelijk zeer vruchtbaar. Langzamerhand ontstaat een internationale gemeenschap van (vaak jonge) juristen die vol enthousiasme werken aan vragen als de bovenstaande en daarover publiceren en confereren. Interessant is ook dat in een zo open debat vaak beroep wordt gedaan op andere disciplines dan puur het privaatrecht: inzichten uit economie, rechtstheorie, rechtsgeschiedenis, cultuurwetenschappen en zelfs biologie (aan de evolutieleer ontleende opvattingen over hoe rechtsregels ontstaan) worden aangehaald. Dat maakt de discussie wel heel speciaal.

Wat is de betekenis van de Maastrichtse Faculteit in dit debat? Die is groot. Veel Maastrichtse juristen schrijven regelmatig over bovenstaande vragen. Zij doen dat deels in het kader van de Onderzoeksschool *Ius Commune*, een door de KNAW erkend samenwerkingsverband tussen de Universiteit Utrecht, de Katholieke Universiteit Leuven en de Universiteit Maastricht. Deze onderzoeksschool organiseert regelmatig congressen en onder haar auspiciën wordt veel gepubliceerd. Ook wordt vanuit Maastricht het zg. *Casebooks-project* gecoördineerd: onder leiding van Walter van Gerven wordt gepoogd om ten behoeve van het onderwijs *Casebooks* naar Amerikaans model op te zetten. Deze bevatten doorgaans rechterlijke uitspraken uit diverse nationale stelsels over uniforme casusposities met begeleidende tekst.

Op welke wijze kan de Maastrichtse student in aanraking komen met het Europees privaatrecht? In elk geval door blokken te volgen waarin aspecten van Europees privaatrecht aan de orde komen (dat is in veel privaatrechtelijke blokken het geval; ik noem in het bijzonder de ELS-blokken *Private law Contracts*, *European Tort Law* en *European Property Law* en de keuzeblokken *Rechtsvergelijking*, *Internationaal privaatrecht* en *Methodologie van het Europees privaatrecht*). Maar ook door zelf bij te dragen aan het debat! Zoals gezegd geschiedt dat op dit terrein zonder dat veel betekenis wordt gehecht aan status of gezag: enkel de kwaliteit van de opvatting telt. Een ieder is dan ook uitgenodigd om zelf over bovenstaande (of andere) aspecten te schrijven, hetzij in de vorm van een scriptie hetzij in de vorm van een artikel. Enthousiaste begeleiders voor welk initiatief op dit vlak dan ook vindt men zonder enige twijfel in onze Faculteit.